

Zöld építőipari tranzitfoglalkoztatás a Váli völgyben

TÁMOP-1.4.6-13/1-2013-0007
A Jövő Sportcsillagai Közhasznú Alapítvány

Projektzáró kötet
2015.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Zöld építőipari tranzitfoglalkoztatás
a Váli-völgyben
TÁMOP-1.4.6-13/1-2013-0007

A projekt megvalósításának időpontja:
2014. január 1 – 2015. október 31.

A program sikeres megvalósításban közreműködő szervezetek:

A Jövő Sportcsillagai Közhasznú Alapítvány;
Vál Község Önkormányzata;
Fejér Megyei Roma Reintegrációs, Információs
és Tanácsadó Egyesület,
Fehérvári Civil Központ;
Ybl Miklós Szakképző Iskola;
Fejér Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központ

Kapcsolat:

Levélcím: 2473 Vál, Pf. 3.
Telefon: +36-70-607-1033
e-mail: alapitvany.jovo@gmail.com
<http://alapitvanyjovo.hu/>

Összefoglalás

Alapítványunk, a Jövő Sportcsillagai Közhasznú Alapítvány Vál Község Önkormányzatával közös konzorciumban a Fejér Megyei Roma Reintegrációs Információs és Tanácsadó Egyesülettel együttműködésben 2014. január 1-jén indította el a Társadalmi Megújulás Operatív Programkeretében a „Zöld építőipari tranzitfoglalkoztatás a Váli völgyben” című projektjét. A közel két éven át tartó projekt általános célja Vál környékén hátrányos helyzetű emberek munkaerő-piaci elhelyezkedésének elősegítése volt építőipari tranzitfoglalkoztatási program segítségével. A program során célul tűztük ki, hogy a munkanélküliség állapotából a tartós foglalkoztatás állapotába juttassunk 35 főt a szakképzetlen, illetve elavult szakképzettséggel rendelkező hátrányos helyzetű, elsősorban roma álláskereső embert foglalkoztatással összekapcsolt szakképzése és egyéni kompetencia fejlesztése révén. Programunkban a Váli-völgy településein olyan komplex humánfejlesztési program valósult meg, melynek keretében a javarészt szakképzettséget nem

szerzett vagy elavult szakképzettséggel rendelkező álláskeresőket lehetőséget kaptak egy piacképes szakma megszerzésére, ezzel együtt munkatapasztalatot gyűjthettek, majd ezek segítségével helyezkedtek el a nyílt munkaerőpiacon.

Célunk volt az is, hogy a szakképzetlen romák és más álláskeresőket szakmához, munkához, rendszeres munkajövedelemhez juttatásával, saját maguk és családjaik életkörülményei javuljanak valamint a programban résztvevők munkaerő-piaci kompetenciájának jelentős növelésével a nyílt munkaerő-piac és a gazdaság stabil és aktív szereplőivé váljanak az építőipar területén.

A projekt eredményeként elmondható, hogy az eredetileg tervezettnél több, 40 fő hátrányos helyzetű munkanélküli került bevonásra a projekt első negyedévében, akik közül 35 főt egyéni fejlesztési terv alapján foglalkoztatással egybekötött, kilenc hónapos OKJ szakképzésbe vontunk be a projekt első felében. A képzést követően 2014 novemberében 33 fő sikeres szakmai vizsgát tett, további két fő a projekt végén sikeres pótvizsgával zárta tanulmányait. A projekt keretében mindösszesen 35 olyan ember szerzett kőműves, hidegburkoló vagy ács vagy festő, mázó, tapétázó szakmai képesítést, akiknek e szakmák nélkül nem sok esélyük lett volna a kitörni a nyomorból.

A program második felében, 2014 decemberétől került sor a képzésbe vont hátrányos helyzetű emberek továbbfoglalkoztatására. A továbbfoglalkoztatási időszakban a résztvevők jelentős része, 20 fő már nem az alapítványnál folytatta a munkát, hanem új munkahelyet talált magának a nyílt munkaerőpiacon. A projekt felétől zajló továbbfoglalkoztatás, és a kapcsolódó mentori, tanácsadói és képzési szolgáltatások is eredményesnek mondhatók, hiszen mind a 35 fő megállta a helyét a munkaerőpiacon, kétharmaduk azóta is foglalkoztatva van a nyílt munkaerő-piacon az időközben felélénkülő építőiparban.

A projekt segítségével a munkalehetőség biztosításával javítottuk a hátrányos helyzetű emberek életkörülményeit, családjaik a bizonytalan mindennapokat követően létbiztonságba kerültek. További eredménynek könyvelhetjük el, hogy a támogató pszichoszociális és életvezetést stabilizáló szolgáltatásoknak köszönhetően a bevont hátrányos helyzetű emberek konstruktív életvezetése, önképe és konfliktuskezelő képessége is fejlődött, s ez hosszú távon is segítette integrációjukat, sikerült a munkahelyeken megmaradniuk.

A belső periferián

A fejlesztés Fejér megyében, a Vál-völgyében valósult meg. Az ország középső térségében, a Közép-dunántúli régióban elhelyezkedő Fejér megye helyzetét és szerepét mindenkor kedvezően befolyásolta földrajzi elhelyezkedése, természeti adottságai, az infrastruktúra viszonylagos fejlettsége, gazdasági potenciálja. Fejér megyében a rendszerváltás előtt közel 200 ezer fő dolgozott, s a foglalkoztatottság teljesnek volt mondható. Az álláshelyek többsége - kivéve a mezőgazdasági ágazatot - a városokban volt található, de közülük is kiemelkedett Székesfehérvár a maga, mintegy 40 százalékos részarányával. A munkaerő felhasználásában az iparé volt a vezető szerep (gépipar, kohászat, építőipar), melynek meghatározó vállalatai a Videoton, az Ikarusz, a Könnyűfémmű, a Dunai Vasmű, az Alba Regia Állami Építőipari Vállalat voltak, ez utóbbi nemcsak a megye, hanem az ország egyik legnagyobb építőipari vállalata is volt.

Mivel a munkahelyek többsége a nagyvárosokba koncentrálódott, szükségképpen magas volt az ingázás aránya, azaz az aktív keresők több mint 30 százaléka dolgozott lakhelyén kívül. Az ingázás iránya elsősorban Székesfehérvár volt, de jártak dolgozni Dunaújvárosba és Budapestre is.

A piaccgazdaságra való áttérés jelentős változásokat indukált a megye és kistérségek foglalkoztatási helyzetében. Miután a krízishelyzetbe került gazdaság teljesítményei visszaestek, a gazdasági életet az általános recesszió jellemezte és a gazdasági mutatók rendkívül kedvezőtlenül alakultak, sorra szűntek meg, illetve számolódtak fel a szocialista nagyvállalatok, s a munkanélküliség jelentős mértéket öltött. A kilencvenes évek első felében így a regisztrált munkanélküliek száma elérte a 30 ezer, a megyeszékhelyen meghaladta a 10 ezer főt. A gazdaság „újraélesztése”, a foglalkoztatási feszültségek levezetése érdekében olyan lehetőségeket, feltételeket kellett kínálni a működő tőke számára, mint a megfelelő infrastruktúra, a szakképzett és viszonylag olcsó munkaerő, a kiszámíthatóság, a stabil gazdasági környezet. Székesfehérvár ezen erőforrásait felkínálva nyerte meg a bel- és külföldi tőke bizalmát,

s érte el, hogy egy évtized alatt több mint 3 milliárd dollár működő tőke áramoljon a térségbe, teremtve ezzel sok ezer új munkahelyet. (Ford, a Philips, Loranger, Alcoa, Stollwerck, Brunswick, Bericap, Emerson, IBM, Denso, Sanmina Grundfos). A termelő cégeken kívül számos kereskedelmi cég telepedett le a megyében, így az (Auchan, a Spar, a Tesco, a Lidl, a Bricostore stb.), az

építőiparban az ARÉV-ből kivált több tucat kis építőipari vállalkozás talált magára a beruházások nyomán.

A privatizált vagy újonnan alakult magyar tulajdonú cégek (Video-ton, Albacomp, Karsai Rt., Macher Kft.), s más kis- és középvállalkozások együttesen több mint egy évtizedre stabilizálták a megye gazdaságát, munkaerőpiacát.

Ezen gazdasági környezetben készült el a Fejér megyei foglalkoztatási megállapodás 2007-ben és került elfogadásra a stratégia és cselekvési terv. 2009-re azonban nagyot változott az ország, azon belül pedig különösen Fejér megye helyzete, a 2008-ban indult globális hitelpiaci válság továbbgyűrűző hatásaként gazdasági válság alakult ki, különösen az olyan iparágazatokban, mely közvetve vagy közvetlenül kapcsolódtak az autóiparhoz és az elektronikához, vagyis pont azokon a területeken, amelyek a megyei új húzóágazatai. Ennek hatásaként nemcsak érezhetően csökkent az ipari termelés volumene és a megyében előállított nemzeti termék, hanem az országos átlagnál nagyobb mértékben emelkedő munkanélküliségről, csoportos létszámleépítésekről szóltak a híradások. A foglalkoztatottak száma – a gazdasági válság következményeként – nagy mértékben esett vissza, 2010-re már 22,4 ezer fővel foglalkoztattak kevesebbet az előző negyedévinél. Figyelve az azóta eltelt időszak folyamatait, munkaerő-piaci helyzetét a gazdasági elemzők arra hívják fel a figyelmet, hogy a nagyvállalatok úgy tűnik többé-kevésbé stabilizálták helyzetüket a létszámleépítések után, de a KKV szektor még messze nincs túl a válságon, az építőipar pedig az egyetlen olyan nemzetgazdasági ágazat a megyében, amely immár 7. éve folyamatosan recesszióban van.

A legfrissebb társadalmi és gazdaságstatisztikai adatok szerint a megye egyáltalán nincs túl a foglalkoztatási problémákon. A Központi Statisztikai Hivatal 2013 tavaszán kiadott adatai alapján a 15-74 éves, gazdaságilag aktív lakosság körében tovább nőtt a munkanélküliség, miközben a foglalkoztatottak száma enyhén mérséklődött. A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat adatai alapján is romlott a helyzet, 2013. március végén az álláskeresők száma (23 884 fő) az egy évvel korábbihoz képest 4%-kal nőtt.

2013-ban a KSH lakossági munkaerő-felmérése szerint Fejér megye 15-74 éves népességének 59 százaléka, 191 ezer fő tartozott a gazdaságilag aktívak közé. A foglalkoztatottak átlagos létszáma 170,3 ezer fő volt, ami 2200 fővel több, mint az előző év márciusában. A megyei munkanélküliségi ráta 11 százalék, a foglalkoztatási arány 52,4 százalék volt. Mind a munkanélküliségi, mind a foglalkoztatási ráta megyei szinten kedvezőbben alakult az országosnál.

A Fejér megyei gazdasági szervezetek száma azonban csökkent, ezen belül főleg a társas vállalkozásoké csökkent, és a működő vállalkozások kevesebb új beruházást valósítottak meg, kisebb összegeket költöttek gépekre, berendezésekre, és csökkent a beruházási kedv az új épületek, építmények esetében is. A húzóágazat, az ipar az egy évvel korábbihoz viszonyítva 2013 első felében növelte termelését. Ugyanakkor a korábbi negatív tendencia folytatódik, az építőipar teljesítménye továbbra is folyamatosan csökken elsősorban az épület-beruházások és lakásépítések elmaradása miatt.

A megye építőipari termelése a projekt tervezésének idején, 2013 első negyedévében 15 százalékkal maradt el az előző év azonos időszakától, de az építőipari szervezetek március végi szerződésállománya megközelítően háromszorosa az előző évnek, ami azt vetíti előre, hogy az építőiparban a nyílt munkaerőpiacra való tranzitálásra is meg lesz a lehetőség pár éven belül.

A megye gazdaságának másik kitörési pontjaként is emlegetett turizmus sem volt a projekt kezdetén túl jó helyzetben, bár a megyébe több turista érkezett mint egy évvel korábban, összességében azonban kevesebb éjszakát töltöttek el a kereskedelmi szálláshelyeken.

A megyében a nagyobb létszámot foglalkoztató gazdasági ágak közül az iparban, a mezőgazdaságban, a szállítás és raktározás területén, valamint az egészségügyben kis mértékben nőtt az alkalmazottak száma. A kereskedelem, az építőiparban, az adminisztratív szolgáltatás ágazatban és az oktatásban kevesebben dolgoztak idén tavasszal, mint egy évvel korábban. A gazdasági válságnak még nincs vége, ezt több indikátor is pontosan jelzi.

A teljes munkaidőben alkalmazásban állók 2013. első negyedévi átlagos bruttó keresete 213 ezer forintot tett ki, ezen belül a vállalkozásoknál közel 220, a költségvetési szervezeteknél 192 ezer forintot kerestek. Megyei szinten a bruttó átlagkeresetek az országosnál (2,9%) nagyobb mértékben, 3,3%-kal emelkedtek 2012. január-márciushoz képest. A szellemi dolgozók a feldolgozóipari vállalatoknál kerestek legjobban (434 ezer forintot), a legkisebb bruttó átlagbért (175 ezer forint) a szálláshely-szolgáltatással, vendéglátással foglalkozó vállalkozásoknál kapták. A fizikai munkások esetében a legmagasabb bruttó átlagbér (212 ezer forint) az energiaipart, a legkisebb átlagkereset (108 ezer forint) az oktatást jellemezte. A családi kedvezmény nélkül számított megyei nettó átlagkereset 2013. január-márciusban 140 ezer forintot tett ki, 4,5%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. A pénzügyi és a természet-

beni juttatásokat is figyelembe véve az átlagos havi munkajövedelem 3,9%-kal (224 ezer forintra) emelkedett, amelyből 4,8% volt az egyéb munkajövedelem aránya.

Miért az építőipar?

A megyei építőipari termelés 2013 első negyedévében még tovább csökkent. A 4 főnél többet foglalkoztató építőipari szervezetek termelési értéke 3,6 milliárd forintot tett ki, ami összehasonlítva áron 15 százalékkal alacsonyabb az egy évvel korábinál. Mindkét építményfőcsoport termelése csökkent, az épületeké 16, az egyéb építményeké 13 százalékkal. Az építőipari termelés több mint felét a 10-49 főt foglalkoztató szervezetek adták, tevékenységükben a speciális szaképítés dominált. Termelésük volumene megközelítette az előző év azonos időszakos kilenczetedét. A termelés 29%-át adó 5-9 fős vállalkozások teljesítménye 15 százalékkal esett vissza. A 49 főnél többet foglalkoztató szervezetek állították elő a termelés egyötödét, elsősorban egyéb építmények – döntően közművek – létesítésével. Ebben a létszám-kategóriában a volumencsökkenés az egy évvel korábbihoz képest 23 százalékos volt.

Fejér megye építőiparának élénkülését jelezheti, hogy az építőipari szervezetek március végi szerződésállományának értéke – 8,4 milliárd forint – csaknem háromszorosa az előző évnek. Az első negyedévben 8,8 milliárd forint új szerződést kötöttek a megyei székhelyű építőipari vállalkozások, háromszorosát az egy évvel korábinak.

Miért a Váli-völgy?

A Váli völgyben a gazdasági, vállalkozási aktivitás látszólag magas: 100 lakosra átlagosan 9,5 regisztrált gazdasági szervezet jut (országosan 6), és 10,2 regisztrált vállalkozás (országosan 6,3). A vállalkozások döntő többsége ugyan 10 főnél kevesebbet foglalkoztat (96%), de ez elmarad az országos aránytól, így alkalmazotti téren némileg magasabb az átlagos vállalkozásnagyság. A magasabb aktivitás ugyanakkor a térségbe költözők érdekltségébe tartozó, szolgáltató jellegű vállalkozások székhelye térségbe történő áthelyezésének köszönhető nem belső fenntartható gazdasági fejlődésnek. Valós tevékenységük és foglalkoztatásuk azonban csak részben, sokszor csak papíron kötődik a térséghez, még ha bevételeik, nyereségeik, adóforintjaik

itt is jelennek meg. A legnagyobb foglalkoztatók a térségben az önkormányzatok, valamint az élelmiszeripar és a feldolgozóipar kisebb helyi üzemei. A közcélú foglalkoztatásban dolgozók aránya elenyésző (<1%), ugyanakkor jelentős erőforrásokat, ráfordításokat igényel, és egyes falvakban a munkaerő-foglalkoztatás helyi közösségi formáinak az egyik legfontosabbika.

A foglalkoztatottak országosnál alacsonyabb átlagos iskolai végzettsége szűk körben teszi lehetővé magasabb színvonalú szakmunkák végzését, a népesség több mint fele szakképzettséggel nem rendelkezik. Kevesen vannak helyben azok az önfoglalkoztatók és vállalkozók is, akik a helyi lakosságot nagyobb mértékben alkalmazzák. Ez, párosulva a nagyobb munkáltatók térségi hiányával (5 vállalkozás foglalkoztat 50 főnél többet), jelentős mértékű mindennapos munkahelyi ingázást tart fenn a környező foglalkoztatási központok felé. Mindez több oldalról is megterheli mind a családokat, mind a környezetet. Jelenleg nincs a térségben a fenntarthatóságot is erősítő építőipari vagy hasonló szakmákat adó iskolarendszerű képzés.

Konkrétan Váli község található a Váli-völgy közepén. Területe 4048 hektár. Közigazgatásilag a Martonvásári járáshoz és a Bicskei kistérséghez tartozik. A 2011-es népszámlálási adatok alapján 2451 fő az állandó népessége, mely az elmúlt években folyamatos növekedést mutat. Az élveszületések száma némiképp csökkent, 1990 és 2001 között 292 élveszületés történt, addig 2001 és 2011 között 277. A halálozások száma szintén csökkent. 1990 és 2001 között 363 halálozeset történt, 2001 és 2011 között 299. A vándorlási különbözet, mely mutatja az odavándorlásokat és elvándorlásokat számának különbözetét adja meg 1000 főre vetítve, csökkenést mutat, de még így is többen költöznek a településre, mint onnan el. 1990 és 2001 között 333 volt a vándorlási különbözet, 2011-ben 133. Megvizsgálva mindezt kistérségi és járási szinten is, látszik, hogy ez a térség igen nagy vonzási hatással rendelkezik. Szintén csökkentek az értékek járási, és kistérségi szinten, de még így is pozitív irányba billennek. 2001 és 2011 között a Martonvásári járás vándorlási különbözete 1384 volt, még a Bicskei kistérség esetében 1874 volt.

A településen élők többsége érettségivel, 526 fő, és középfokú végzettséggel rendelkezik, 501 fő. Egyetemre vagy főiskolát végzettek száma 200 fő. Regisztrált munkanélküli 2010-ben 135 fő volt, melyből 77 férfi és 58 nő. A gazdasági világválság bekövetkezése után igen megugrott a térségben a munkanélküliek száma, nemcsak konkrétan Válon, hanem a Váli völgy egészében.

A tranzitfoglalkoztatás ha kis létszámban is, de tartósan tud segíteni

több tucat hátrányos helyzetű, elsősorban roma család életén, talán az utolsó esélyt kínálva számukra. A fentiek alapján nagyon indokolt volt a hátrányos helyzetű emberek munkaerő-piaci elhelyezkedésének elősegítése tranzitfoglalkoztatási program segítségével a Váli völgy településein.

Miért a tranzitfoglalkoztatás?

A rugalmas foglalkoztatási formák a XX. század második felében kezdtek Európában elterjedni. Az ide sorolt tevékenységek különböznek a „hagyományosnak” tekintett alkalmazási módoktól. Segítségükkel munkalehetőséghez juthat számos olyan munkavállaló is, aki a képzettségi szintje, vagy akár egyéb más ok, például egészségi állapota, élethelyzete miatt másként nem tudott volna elhelyezkedni. A foglalkoztatás rugalmas (atipikus) formái - a részmunkaidős foglalkoztatás, a megosztott munkaidőben történő foglalkoztatás, a határozott (projekt) időtartamra történő foglalkoztatás, a munkaerő kölcsönzés, a tranzitfoglalkoztatás, az önfoglalkoztatás és a távmunka - napjainkban az Európai Unióban és hazánkban egyaránt a foglalkoztatáspolitikai egyik folyamatosan erősödő, a foglalkoztathatóságot javító eszközzé váltak.

A vállalatok és egyéb gazdálkodó szervezetek szervezeti kultúrája fejlesztésének részeként az irányítási, munkaszervezési, humán erőforrás-gazdálkodási rendszerek korszerűsítését kell ösztönözni. A gazdaság versenyképességének fenntartása érdekében döntő tényező az emberi erőforrások teljes körű fejlesztése és a fejlesztésből származó A rugalmas foglalkoztatási formák alkalmazására vonatkozó feltételek széles társadalmi körrel történő megismertetése, - mint átfogó program és célrendszer - a hazai innovációs rendszer megerősítésével hozzájárul - az egyéni és szervezeti versenyképességnek- a magyar gazdasági szerkezet átalakítása és a strukturális felzárkózás szempontjából is kulcsfontosságú modernizálásához. A program szakmailag támogatja és elősegíti a foglalkoztathatóságot, hozzájárul az esélyegyenlőség javításához, valamint a munkavállalók felkészültségének és a foglalkoztatottság szintjének növeléséhez is.

Ebbe a folyamatba illeszkedett a 2000-es évek közepén Magyarországon elindított és az akkori Országos Foglalkoztatási Közalapítvány (OFA) által felkarolt és felerősített tranzitfoglalkoztatási modellprogramok bevezetése. A tranzit foglalkoztatás eredeti modellje szerint elsődleges célja a munkaerő-piaci szempontból hátrányos helyzetűek testi és lelki megerősítése, a későbbi munkavállalásuk elősegítése érdekében képzésbe ágyazott foglalkoztatáson keresztül. A tranzitfoglal-

koztatás a munkaerőpiaci szempontból inaktívak, vagy munkanélküliek visszatérését segíti elő a nyílt munkaerőpiacra.

A szakterületen három típusára szoktak hivatkozni: a termelőiskolákra, a foglalkoztatási társaságokra és a szociál-ökonómiai üzemekre. A termelőiskolák hivatkozhatnak az iskolarendszerű képzés és a felnőttképzés között, a képzés és a termelés között, valamint a hagyományos ipari képzés, és a kézműves képzés között. (Dán modell). A foglalkoztatási társaságok ugyanakkor a munkanélküliség és a munkaerőpiac között teremtenek kapcsolatot, ahol a munkanélkülivé vált emberek munkavégző kapacitásának fejlesztése valósul meg, az első munkaerőpiacon való elhelyezés elősegítésének a szándékával. A szociál-ökonómiai üzemek társadalmi küldetése, hogy mindenekelőtt olyan személyeket, akiknek korlátozott a teljesítményük, támogasson mindazon képességük helyreállításában, amelyek előfeltételét képezik a normál (támogatás nélküli) munkahelyeken való elhelyezkedésnek.

A 2007-ben megalakult Fejér Megyei Foglalkoztatási Paktum is a területi sajátosságokra építve a fejlettségbeli különbségek mérséklését célozta a helyi (gazdasági, önkormányzati és civil) szereplők összefogásával, a tervezett programokkal, a munkaerő-piaci részvételben és jövedelmekben megmutatkozó különbségeket pedig a munkaerő foglalkoztathatóságának, minőségének, termelékenységének és versenyképességének javításával kívánta csökkenteni. A

korábbi Fejér megyei foglalkoztatási együttműködés által kidolgozott, a megyei foglalkoztatáspolitikai célok elérését segítő akciótervek egyes projektelemeinek megvalósítását is elősegíti egy építőipari tranzit foglalkoztatási projekt, a megyei fejlesztési tervek már 2007-ben tartalmaztak tranzit jellegű foglalkoztatási programok indításának szándékát és a kapcsolódó szakmai szolgáltatások biztosítását annak érdekében, hogy a helyi foglalkoztatáspolitikai alakításában részt vevő szervezetek kapacitása növekedjen, hatékonysága javuljon és a helyi foglalkoztatási és képzési szint is növekedjen, ám mindez idáig csak terv maradt, tranzit program kizárólag Dunaújvárosban indulhatott a megyében, sehol másol mindedig.

A projekt megvalósulása nélkül az érintett szakterületen a foglalkoztatási helyzet ebben az ágazatban várhatóan nem bővült volna, a megyeszékhely erősödése ellenére Váli és környéke továbbra is belső periféria marad, ugyanakkor a támogatás hozzájárult a gazdasági-társadalmi mozgástér szélesítéséhez és a helyi foglalkoztatási stratégia egyes elemeinek megvalósításához.

Milyen szakmapolitikai háttérre támaszkodtunk?

A foglalkoztatás bővítésével és a hátrányos helyzetű emberek foglalkoztathatóságának javításával kapcsolatos célok ma már egybe forrnak nemcsak Magyarországon, hanem azon belül Fejér megye egyes hátrányos helyzetű térségeiben is, így Válon és környékén is. Éppen ezért ezen a területen is szükség olyan pályázati projektekre, melyben egyszerre érvényesül e két törekvés. A térség gazdasági fellendülése nem képzelhető el a foglalkoztatásba bevont aktív korú népesség arányának növelése nélkül, ennek egyik lehetséges terepe a megyei munkaerő-piaci prognózisok szerint az építőipar lehet.

Az Európai Szociális Alapról szóló 1081/2006/EK rendelet expliciten támogatja a releváns nemzeti, regionális és helyi szintű érdekelt felek hálózatba szerveződésén keresztül partnerségek, egyezmények és kezdeményezések előmozdítását a foglalkoztatás és a munkaerő-piaci integráció területére vonatkozó reformokra való ösztönzés érdekében. Ezen területi együttműködések jogi alapot teremtenek a partnerségben megvalósuló helyi illetve térségi tranzitfoglalkoztatási programoknak is.

A kapcsolódó szakmapolitikai elvek azt is rögzítik, hogy az ilyen együttműködésben megvalósuló tranzitfoglalkoztatás konkrét konzorciumokon keresztül lehet hatékony, amelyben a helyi igényekhez igazodva kell megvalósulniuk az egyes részprojekteknek.

A tranzitfoglalkoztatás uniós foglalkoztatáspolitikai eszközzé emelésében fontos szerepe volt annak a törekvésnek, hogy az Európai Unió 2020-ra a világ legdinamikusabb és legversenyképesebb tudásalapú gazdaságává váljon, amely egyszerre képes a fenntartható fejlődést, a foglalkoztatás bővülését, a társadalmi kohéziót és a környezetet védelmére biztosítani. Annak ellenére, hogy a korábban Lisszabonban megfogalmazott célok 2010-re nem teljesültek, ez a késelem is hozzájárult, hogy a foglalkoztatás és a szociális biztonság terén új utakat keressenek. A tranzitfoglalkoztatás alapelveinek az uniós foglalkoztatáspolitikai részévé emelése azonban nemcsak a dán, illetve a holland gyakorlat sikerein alapult. Nagyban hozzájárult, hogy éppen a legnagyobb globális vetélytárs Egyesült Államok munkaerőpiacán nagyfokú rugalmasság érvényesül, ami egyrészt megkönnyíti a vállalkozások alkalmazkodását akár a helyi, akár a regionális vagy globális konjunktúra alakulásához, másrészt nagyban hozzájárul ahhoz, hogy az Egyesült Államok munkaerőpiacán a munkavállalók számára is kedvező dinamika érvényesül: bár könnyű elveszíteni a munkahelyet, a munkanélküliség átlagos időszaka rövid, a vállalkozások könnyen alkalmaznak munkaerőt, éppen azért mert nem jár jelentős nehézséggel az esetleg szükségessé váló leépítés.

Az európai országok többségében meghonosodott szociális biztonság olyan mélyen gyökerező alapelvű és gyakorlattá vált, amelyet nem lehet és nem is kívánatos feladni, a rugalmasság fokozása azonban nem szükségképpen jár együtt a szociális biztonság feladásával. Éppen ezt bizonyítja a flexicurity megoldások sikere az azt először kezdeményező, illetve alkalmazó országokban (Dánia, majd Hollandia), és ezért vált az Európai Bizottság, illetve az európai foglalkoztatáspolitikai számára is vonzó megoldássá a munkaerőpiac rugalmasságának növelése a szociális védelem rendszerének átalakításával, adaptálásával együtt, köztük a tranzitfoglalkoztatás elősegítésével, támogatásával.

Az Európai Bizottság a tagállamok tapasztalatai alapján arra a következtetésre jutott (EC 2007b), hogy a flexicurity politikák négy alkotóelem mentén valósíthatók meg: a) rugalmas és megbízható szerződési formák (mind a munkáltatók és a munkavállalók, mind az "insiderek" és az "outsiderek", vagyis a vállalkozásba már beilleszkedett, jobb előmenetelre számító munkavállalók és a kevésbé integrált munkavállalók szempontjából), korszerű munkajogi szabályozás, kollektív szerződések és korszerű munkaszervezés révén; b) az élethosszig tartó tanulás (lifelong learning, LLL) átfogó stratégiáinak megfogalmazása a munkavállalók, és közöttük is különösképpen a legkiszolgáltatottabbak folyamatos alkalmazkodóképességének és foglalkoztathatóságának biztosítása érdekében; c) hatékony aktív munkaerő-piaci eszközök, melyek segítenek az egyéneknek megbirkózni a gyors változásokkal, csökkentik a munkanélküliségben töltött életszakaszok időtartamát, és könnyítik az újraelhelyezkedést. D) korszerű társadalombiztosítási rendszerek, melyek megfelelő anyagi támogatást biztosítanak, ösztönzik a foglalkoztatást és elősegítik a munkaerőpiaci mobilitást. Ez magában foglalja a szociális védelem ellátásainak széles körét (munkanélküli segély, nyugdíj, egészségbiztosítás), amelyek elősegítik a munka, a családi élet és gyermeknevelés összeegyeztetését. Ennek fényében a tranzitfoglalkoztatási programnak többszörösen is szoros kapcsolódása mutatható ki a foglalkoztatáspolitikai célokkal.

A szakmapolitikai háttérrel tekintve több kiemelt hazai stratégiai dokumentum is releváns a programunk szempontjából, így a Wekerle Terv, a Széll Kálmán Terv (Magyar Munka Terv), illetve a Nemzeti Munkahelyvédelmi Akcióprogramot kell kiemelni. Összhangban a Magyar Munka Tervben megfogalmazottakkal pályázati programunk hozzájárul a nemzeti stratégiában rögzített célok megvalósulásához a rugalmas munkaerőpiac, a versenyképes munkaerő, a munkahelyteremtés és a legális foglalkoztatás ösztönzése a versenyszférában és a támogatott munkahelyek a tartósan munkanélküliek számára tekintetében is.

A pályázati programunk szempontjából további releváns szakpolitikai direktíva, koncepció a Nemzeti Szociálpolitikai Koncepció, mely tekintetében fontos annak vizsgálata, hogy a szociális szolgáltatások rendszerének átalakítása miként hatott a megyénkben a szociális gazdaság fejlesztésére, hogyan kapcsolható össze a kettő.

Hogyan kapcsolódtunk az Új Széchenyi Tervhez?

Ismert, hogy az Új Széchenyi Terv középpontjában a foglalkoztatás dinamikus bővítése állt: az a törekvés vezérelte a gazdaság- és társadalomfejlesztő programot, hogy tíz év alatt egymillió új és adózó munkahely jöjjön létre Magyarországon. Az ÚSZT azt is rögzíti, hogy a foglalkoztatási problémák valódi és tartós megoldásához a vállalkozókon keresztül vezet az út, tőlük várható a munkahelyteremtés. Az állami fejlesztés- és támogatáspolitikával járul hozzá a munkahelyek létrejöttéhez, hogy világosan látható és a gazdasági élet szereplői által is támogatott, az állam és a gazdasági szereplők által együttesen kialakított súlypontokat határoz meg a gazdaságfejlesztésben. Az Új Széchenyi Terv meghatározza azokat a kitérési pontokat, amelyekről a gazdaság egészének dinamizálása várható. Ezek: 1. Gyógyító Magyarország – Egészségipar, 2. Megújuló Magyarország – Zöld gazdaságfejlesztés, 3. Otthonteremtés – Lakásprogram 4. Vállalkozásfejlesztés – Üzleti környezet fejlesztés, 5. Tudomány – Innováció – Növekedés, 6. Foglalkoztatás, 7. Közlekedés – Transzitzgazdaság. Jelen pályázati projekt releváns módon kapcsolódott a helyi munkaerőpiac bővítése és a foglalkoztatás növekedése érdekében működtetett helyi építőipari tranzitfoglalkoztatási program végrehajtásán keresztül az Új Széchenyi Terv fenti céljaihoz.

A Társadalmi Megújulás Operatív Program deklarálta, hogy a foglalkoztatáspolitikai eszközei elsősorban a foglalkoztathatóság javítását, a munkaerőkereslet és - kínálat jobb illeszkedését, az állástalanok és más aktív korú munkanélküliek foglalkoztatásának segítését célozzák. Az Új Széchenyi Terv Foglalkoztatási programja csak egy részét foglalja magában azoknak a munkahelyteremtést célzó támogatásoknak, amelyek közvetlen célja az új munkahelyek létrehozása a beruházás és/vagy a bérköltségek támogatásával. A foglalkoztatás bővítésével és a hátrányos helyzetű emberek foglalkoztathatóságának javításával kapcsolatos célok ma már egybe forrnak Magyarországon. Éppen ezért van szükség olyan konstrukcióra, melyben egyszerre érvényesül e két törekvés. Az ország gazdasági fellendülése nem képzelhető el a foglalkoztatásba bevont aktív korú népesség arányának növelése nélkül, ennek egyik lehetséges terepe a munkaerő-piaci prognózisok szerint az építőipar lehet.

A munkanélküliek, álláskeresők csoportjaiban javarészt szakképzettséget nem

szerzett vagy elavult szakképzettséggel rendelkező személyek vannak, akik nem voltak képesek és jelenleg sem képesek a hagyományos képzési rendszerekben adekvát szakma, illetve munkatapasztalat megszerzésére, majd a nyílt munkaerő-piacon történő elhelyezkedésre. A fentiekhez igazodva jelen pályázatban a hátrányos helyzetű emberek munkaerő-piaci elhelyezkedésének elősegítése zajlik tranzitfoglalkoztatási program segítségével, melyben cél, hogy a munkanélküliség állapotából a tartós foglalkoztatás állapotába juttassa a szakképzetlen, illetve elavult, nem piac képes szakképzettséggel rendelkező hátrányos helyzetű munkanélkülieket a foglalkoztatással összekapcsolt szakképzés révén.

Pályázati projektünk operatív tevékenysége ezen célok megvalósulását segítették elő a Váli völgy településeiben, illeszkedve a Társadalmi Megújulás Operatív Programban is deklarált célokhoz.

Kik voltak a program hasznélvezői?

A tranzitfoglalkoztatási programunknak közvetetten az egész térség a hasznélvezője volt, sőt, miután a megye gazdasági teljesítményének hozzájárulása a nemzetgazdasághoz hagyományosan jelentős, a hasznélvezők köre túlmutat a térség illetve a megye határain is. A közvetlen hasznélvezők elsősorban a foglalkoztatási programban résztvevő személyek illetve családjaik, az érintett vállalkozások és ön-

kormányzati intézmények.

A projekt közvetlen célcsoportja Vál, Tabajd, Baracska, Kajászó, Alcsútdoboz, Felcsút, településeken élő hátrányos helyzetű, nehezen foglalkoztatható, munkanélküliek, akik 18 éven felüli, aktív korúak és egyéb állami vagy európai uniós forrásból képzési támogatásban nem részesültek. Ismerve a célcsoport összetételét, körükben erősen felülreprezentáltak a romák. A célcsoport meghatározásában és a projekt terv kidolgozásában együttműködtünk a Fejér Megyei Roma Reintegrációs, Információs és Tanácsadó Egyesülettel. Nagyságát tekintve 180 fő szerepelt a munkaügyi központ nyilvántartásában, így a célcsoport merítési bázisa elég nagy volt, ebből 90 főt szűrtünk le, tesztelni, és 40 főt vontunk programba.

A projekt során olyan pszichológiai és szociális szempontokat is figyelembe vevő kiválasztási kritériumokat alkalmaztunk, amellyel pontosan mérhető volt a bevontak motivációs szintje, fejleszthetősége, terhelhetősége, elkötelezettsége, ezzel is azt szerettük volna elérni, hogy a bevont célcsoport lemorzsolódási aránya minimális legyen, s minél több eredményt tudjuk elérni a közvetlen célcsoport nyílt munkaerőpiaci foglalkoztatásában is.

A projekt közvetett haszonélvezői a bevont célcsoport családjai (kb. 350 fő), szűkebb közössége, de a megvalósítandó építkezések, felújítások nyomán az egész helyi közösség is profitált a program eredményeiből.

A célcsoport meghatározásába bevontuk továbbá a Fejér Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központját valamint a helyi önkormányzatot és a családsegítő szolgálat munkatársait is.

Hogyan élték meg a résztvevők a programot?

Tibor – Megtaláltam az önbecsülésemet!

Róth Tibor (43), váli születésű. Kőműves szakmát szerzett 2014-ben a programban. Házasság két gyermeke van. A család együtt él Tibor betegápolásra szoruló édesanyjával. Tibor a program előtt alkalmi munkából élt és megpróbált bekerülni a település közmunka programjába. Már gyermekkorában nehezen ment a tanulás ezért szakmai képzésen sem tudott részt venni. Ez önértékelési gondokat okozott a teljesítménykényszeres világunkban neki. Ebből a helyzetből indult el a képzési és foglalkoztatási program felé. Szinte csak önmaga és a programot irányítók bízták sikerében. Arra a kérdésre, hogy milyen volt a képzés, Tibor hosszan mesél. Ebből az látható, hogy az első naptól a vizsgáig minden nap megküzdött démonaival

és minden reggel azzal a tudattal kelt, hogy bizonyítani kell a világnak. „Lassan belerázódtam a napi tanulásba a követelményeknek való megfelelésnek. A végén a retteget matekban is eljutottam oda, hogy a vizsgám sikeres lett. Az elméleti és gyakorlati képzésen sokat tanultam egy olyan szakmáról, amiben addig csak megtűrt segédmunkás lehettem, mesélte el Tibor.”

Milyen szolgáltatásokban részesült a programban a képzésen kívül?

„Már az elméleti oktatás alatt a program vezetői nagy gondot fordítottak a személyes sikeremre. Több olyan beszélgetésben, korrepetáláson vettem részt, ami sokban segített a sikeres vizsga megszerzésében. A programban résztvevő mentorok tanulási, családi, pénzügyi ismertek, és még sok személyes beszélgetéssel segítettek a mai világom kialakulását. Szinte minden nap nőtt az önbizalmam.”

Hogy sikerült az elhelyezkedés?

„A vizsga után az alapítványtól megkaptam azt a bizalmat, hogy dolgozhattam a Thermo Épgép Kft- nél. Ez a munka nagyon fontos volt, mert aki becsülettel és jól végezte a munkáját, azt a tovább foglalkoztatási idő leteltével a két cég megállapodása alapján végleges állás ajánlattal kereste meg a Thermo Épgép Kft. Így most biztos jó állásom van és a megszerzett szakmában, mint kőműves dolgozom.”

Hogyan érzed magad most?

„Mivel dolgozom a szakmában és megbecsülnek a cégnél kiegyensúlyozott és optimista vagyok. Azt gondolom, hogy mostantól sokkal több függ tőlem az életem alakulásában.”

Mi volt számodra a program legnagyobb eredménye?

„Ezt egy szóban nem lehet elmondani. Címszavakban a Szakmunkás bizonyítvány, a tudás, a sok új ember megismerése, most talán a legfontosabb a biztos munkahely a szakmában. Nem utolsó sorban az a magabiztosság, amit mindez adott számomra. Azt érzem, hogy most mindenki másképp néz rám!”

Zoli - Kiléptem a zárt világból!

Vadas Zoltán (35) is kőműves szakmát szerzett 2014-ben. A programba való bekerüléséig alkalmi munkából élt, édesanyjával és nevelőapjával él egy háztartásban. Zoli születése óta fizikai és szellemi hátrányokkal küzd. Hallás olyan mértékben rossz, hogy állandó hallókészülék használatával éli mindennapjait. Az általános iskola után belekezdett több szakma megtanulásába, de mindig idő előtt feladta. A képzési és foglalkoztatási programba nagy szerencséjével utólag a kezdés után kapcsolódhatott be.

Milyen emlékeid vannak a képzéssel kapcsolatban?

„Mivel az oktatás elkezdése után két héttel kerültem a programba már az első napoktól kezdve fel akartam adni a küzdelmet. Szüleim és a program vezetője közös megbeszéléseken adott olyan támogatást, hogy bízni tudtam a sikerben. Az oktatók és a program vezetői naponta segítettek át olyan problémákon, amik miatt eddig mindent feladtam. Nagyon nehéz, de sikeres volt a szakmai és gyakorlati képzés.”

Milyen szolgáltatásokban részesült a programban a képzésen kívül?

„Mint azt az előbb elmondtam, a programban levő mentorok, korrepetitorok sok olyan tanácsadást foglalkozást vezettek, ami mentálisan és tudásban is sokat segített az életre való felkészülésben. Sok olyan téma merült fel a mentor napokon, amikről még soha nem gondolkoztam, ami ha beépül az életembe gondolkodásomban erősebb jobb ember lehet belőlem!”

Hogyan találtál munkát? „A tovább foglalkoztatási időszakban bizalmat kaptam és elhelyeztek a Thermo Égégép Kft. nél. Nehéz volt, mert sokat kellett tanulni minden nap a szakmáról, de megérte, mert az időszak után ajánlatot kaptam és véglegesített a Kft., mint kőműves szakmunkást.

Mit hozott számodra a program?

„Az életem teljesen átalakult. Fizikai és lelki problémáim csökkentek és ma már tudom kezelni a körülöttem levő világot, nem félek az új emberekkel való találkozástól és kilépek a munkaidőn kívül is a világba. Már nem csak a félelem van a lelkemben, mert azt hiszem tudtam élni a felém áradó bizalommal. Talán ez a legnagyobb, amit ez a program adott az életemnek. Természetesen elértem, hogy szakmát szerezhettem és abban dolgozhatom, hát ez nem kevés a világomban. Megtanítottak a magam elfogadására az önbecsülésre. Tudom, hogy a kőműves szakma még csak papíron az enyém, de tudom az elmúlt időszak tapasztalataiból, hogy rajtam áll a tudás megszerzése. Még soha nem voltam életemben ilyen magabiztos és kiegyensúlyozott. Hát ezt adta számomra ez a program. Ja és már barátnőm is van!”

Zöld építőipari tranzitfoglalkoztatás
a Váli-völgyben
TÁMOP-1.4.6-13/1-2013-0007

A program sikeres megvalósításban közreműködő szervezetek:

A Jövő Sportcsillagai Közhasznú Alapítvány;
Vál Község Önkormányzata;
Fejér Megyei Roma Reintegrációs, Információs
és Tanácsadó Egyesület,
Fehérvári Civil Központ;
Ybl Miklós Szakképző Iskola;
Fejér Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központ